

Krisztina

Bálint mesélte barátjának, miközben a Rákóczi úton mentek.

– Jó néhány nappal ezelőtt, mikor hazafelé jöttem, fiatal lányt pillantottam meg a kertben, egy padon. Még soha nem láttam ezt a lányt, azon töprengtem, ki lehet, talán új lakó a házban, mikor észrevettem, hogy rám néz, elmosolyodik. Nagyon derűs, de ártatlanul-kedves mosolya volt, és tiszta, világos szeme.

– Gyere ide – intett valami gyermekes közvetlenséggel, és ujjai hegyével megérintette a padot.

Meghökkenem. A mosolynak ezt a különös tisztaságát még soha nem tapasztaltam. Annál kevésbé értettem, hogy miért szólít meg és miért tegez. De azért – természetesen – odamentem.

Tiszta fehér blúz volt rajta, és sötétkék vászonszoknya. Kezében valami kis virágot szorongatott.

– Hogy hívnak? – kérdeztem félszegen, s közben leültem mellé a padra.

– Krisztinának. És téged?

– Bálintnak.

– Nézd milyen szép – mutatta a virágot, önfeledt mosollyal, mint egy gyerek. – Valaki leszakította; én megtaláltam. Nézd – mutatott a virág közepébe, amely sárga volt, mint egy apró barack –, ez itt a Nap – majd megcirógatta a virág sugárszerűen szétfutó szirmai: –, és ezek a napsugarak.

Rám nézett.

– Ugye, szép?

– Szép – mondtam komolyan.

– Neked adom – mondta és felderült az arca, – tessék – és nyújtotta –, a tiéd lehet.

Elvettem, megköszöntem, és azon gondolkodtam, hogy mit csináljak vele.

Ekkor egy sovány, középkorú nő jött ki a házból, sietve és szigorú arccal.

– Krisztina!...

A lány felugrott, mintha megcsípték volna, s köszönés nélkül befutott a házba. A nő utána indult, de előbb végigmért engem:

– Hagyjon békét ennek a lánynak, láthatja, hogy nem épeszű.

Ezzel eltűnt.

Kissé meglepődtem, sőt azt hiszem, rosszul is esett, hogy Krisztina nem épeszű. Persze, csakugyan volt a viselkedésében valami szokatlanul gyermeketeg, de nem sokat törődtem vele, még aznap elfelejtettem az egészet.

Pár nap múlva azonban, amint a Hidász téren jöttem keresztül, megpillantottam Krisztinát. Ott guggolt a fűben, a fenyőfák tövében, s figyelt valamit.

Odamentem.

Megismert. Felállt, majd lemutatott a fűbe.

– Nézd, hangyák. Hosszú sorban mennek valahová. Nézd, hogy sietnek.

Egyszerre guggoltunk le, összekoccant a fejünk.

– Nézd – suttogta, mintha a hangos beszéddel zavarná a hangyákat –, erre vonulnak, hosszú sorban. Mintha temetésre mennének, vagy templomba – tette hozzá eltűnődve.

Leültünk a fűbe, a nyüzsgő hangyaszor mellé. Néztem a lányt, aztán ujjam hegyével gyengéden megböktem a könyökét.

– Krisztina – mondtam barátságosan –, vannak, akik azt mondják rád, hogy nem vagy épeszű.

Elgondolkodva nézett rám, aztán vállat vont, majd elmosolyodott. Nem szólt semmit.

– Krisztina – kezdtem újra – tudod te, mennyi az, hogy ötezer forint?

Gondolkozott.

– Sok – mondta komolyan. – Sok pénz, ötezer forint.

– Mit csinálnál, ha neked ennyi pénzed lenne?

Nevetett.

– Kiraknám ide, szép sorjában, az út szélére, és akkor az emberek megtalálnák.

– Mind ide tennéd, az útra?

Bólintott.

– Hát magadnak nem vennél semmit?

A fejét rázta, elgondolkodva.

– Szép ruhát sem?

Végignézett magán.

– Van ruhám – mondta, és rám nézett.

– Hány éves vagy te, Krisztina?

– Huszonkettő leszek szeptember... szeptember...

Nevetett. Nem tudta, hogy hányadikán született.

– Na és mondd – szóltam –, mit csinálnál, ha erre jönne egy kisgyerek, és elesne?

– Odamennék – mondta –, és felemelném.

– És ha megütné a lábát úgy, hogy folyna belőle a vér?

– Akkor odavinném a kúthoz, és megmosnám.

– És ha egy kövér gyerek volna, és jó nehéz? Elbírnád?

– Igen.

– Biztos?

– Biztos.

– Ilyen erős vagy?

Gondolkozott, majd vállat vont.

– Ahol valami baj van, ott valaki mindig erős.

– Látod, ez igaz. De ha közben, ahogy cipeled, bepiszkítanád a ruhádat?

– Akkor anyuka megverne.

– Tehát mégse mosnád meg a lábát annak a fiúnak?

Gondolkozott.

– De megmosnám.

– És ha az egy cigánygyerek lenne, és rettentően piszkos? Akkor is megmosnád?

Bólintott, kétszer is.

– Na és mit csinálnál akkor, ha volna egy kisgyereked?

– Egészen kicsi? – kérdezte érdeklődve.

– Egészen kicsi – bólintottam.

– Akkor megszoptatnám – mondta, és boldogan felnevetett.

– És ha idejönne egy ember, és megütné téged?

– Megütné? Miért ütné meg?

– Hát, mondjuk, az egy rossz ember volna, és megütné. Haragudnál rá?

Gondolkozott.

– Nem.

– Miért nem haragudnál?

– Nem tudom – és vállat vont.

– Na és mondd, Krisztina, mit csinálnál, ha valaki például leszúrná az Istent?

– Leszúrná? – álmétkodott.

– Igen, egy nagy késsel keresztülszúrná.

– Azt nem lehet – s a fejét rázta.

– Miért nem?
 Megint gondolkozott.
 – Mert csak azt szokták megszűrni, aki fél.
 Megdöbbenem.
 – Biztos ez, Krisztina?
 – Biztos – bólintott. – Ő azért nem fél, mert jó.
 – Hát te nem félnél, ha erre jönne egy nagy oroszlán, és a fogát csattogatná? Képzeld csak el.
 – Nem félnék – mondta.
 – Akkor sem, ha neked ugrana és megharapná a torkodat?
 Mosolygott, szelíden.
 – Nem ugrana nekem – mondta –, és nem harapná meg a torkomat.
 – Honnan tudod ezt, Krisztina?
 Gondolkozott.
 – Az oroszlán tudja, hogy én szeretem őt. Az oroszlán nem gonosz.
 – És te – kérdeztem –, Krisztina, te sem vagy gonosz?
 – Nem vagyok – mondta.
 – Honnan tudod?
 Eltűnődött.
 – Onnan, hogy nem félek.
 – Semmitől?
 – Semmitől?
 – Ezek szerint tehát: jó vagy?
 Fejét rázta.
 – Nem vagyok jó, csak engedelmes.
 – Engedelmes? Hogy érted ezt, Krisztina? Kinek vagy engedelmes?
 – Kinek? Hát az angyalnak.
 – Miféle angyalnak?
 – Hát aki itt van, és beszél.
 – Itt? Hol van itt angyal?
 – Nem tudom. Itt van.
 – És te hallod, hogy beszél?
 Bólintott.
 – Hallom.
 – És mit mond, amikor beszél?
 – Hát azt, amit én mondok. Csakhogy ő előbb mondja, halkan, és én csak ismétlem.
 – De hiszen, amikor kérdeztem valamit, Krisztina, te feleltél, nem az angyal.
 Szelíden mosolyogva megrázta a fejét.
 – Ő felelt – mondta –, és én csak ismétlem.
 – Furcsa. De mondd: mindenki az angyal szavai után beszél?
 – Nem – mondta lassan és szomorúan. – Anyuka önmagától beszél, és eltéveszti a szavakat.
 – Eltéveszti? Hogy érted ezt, Krisztina?
 – Nem tudom. Eltéveszti. Mintha a fazék után nyúlna, és a kanalat fogná meg.
 – Különös. De mondjad, szoktál-e olvasni?
 – Nem szoktam. Egyszer olvastam egy könyvet, abban ez volt: „A szegénység: fény az, legbelülről.” Egész délután sírtam.
 – Miért?
 – Mert olyan szép. Ez volt benne: „Aki szeret, kifogyhatatlan olajjal világít.” Olyan szép.
 – Mást nem olvastál?
 – De igen, néha. De azt elfelejtettem.
 – Miért felejtetted el?
 – Mert önmagától beszélt, mint anyuka, és eltévesztette a szavakat. Az ilyet mindig elfelejtem.
 – Nagyon érdekes, amit mondasz, Krisztina. De figyelj csak ide, mondok valamit. Jól figyelj! „Különös tekintettel a fennálló lehetőségekre, javaslom, hogy minél előbb kezdjük meg a tárgyalásokat.” Szép volt ez?

– Nem. Ez olyan, mintha a szél rázná az ablakokat.
 – Hát ez? Figyelj: „Áldjon, Uram, téged, víz hűgünk, oly nagyon hasznos ő, oly drága, tiszta és alázatos.” Ez szép volt?
 Fénylő szemmel felelt:
 – Igen. Nagyon szép.
 – De Krisztina – mondtam –, hát hűgünk nekünk a víz? Micsoda badarság ez?
 – Nem badarság – mondta.
 – Miért, talán neked testvéred a víz?
 Bólintott és mosolygott.
 – Igen.
 – De hát miért?
 – Mert szeretem, mintha a nénje volnék.
 – De hát akkor miért mondtad, hogy nem szép az, ami úgy kezdődött: különös tekintettel a fennálló lehetőségekre?
 – Mert az nem szép. Azt én nem értem.
 – Hát ezt érted? Figyelj jól: „A fáradt bogarak mind hazatalálnak, ha esteledik, s te nyitott tenyérrel, térdig csobogó nyugalomban ott állsz az útjuk végén.”
 Eltűnődött.
 – Ez nagyon szép – mondta.
 – De hát miért?
 – Nem tudom. Mondd még egyszer.
 Elismételtem. A szája kissé nyitva maradt, annyira figyelt. Aztán boldogan mosolygott.
 – Nagyon szép – mondta.
 – És érted?
 – Igen – bólintott –, ezt értem.
 – De hát mit jelent az, hogy „s te nyitott tenyérrel, térdig csobogó nyugalomban ott állsz az útjuk végén?” Mit jelent ez?
 – Azt – mondta –, hogy Isten szereti az embereket.
 – De hát itt szó sincs emberekről! Csak bogarokról van szó.
 – Az nem baj, mert a bogarak is emberek, és az emberek is bogarak. Mi együtt vagyunk.
 – Mit beszélsz?
 – A bogarakkal, Isten szeretetében.
 Sokáig hallgattunk. Aztán ezt kérdeztem tőle:
 – És olyankor, ha édesanyád megver, mit csinálsz?
 Vállat vont:
 – Semmit.
 – Mérges vagy rá?
 – Nem vagyok.
 – És igaza van anyukádnak, amikor megver?
 Gondolkozott.
 – Nincs igaza.
 – Na látod. Hát akkor miért nem haragszol rá?
 – Mert ő szomorú, amiért nincs igaza és megver. Ha nem verne meg, akkor gyakrabban tudna nevetni.
 Nos hát így és ilyesmiről beszélgettem én Krisztinával, aki nem volt épeszű – mondta Bálint, barátjának, miközben a Rákóczi úton mentek a Keleti felé.
 Jól öltözött, szemüveges férfi jött szemben, egy idősebb nővel. A férfi feldúlt arccal, harsogva magyarázott. – Én?? – kérdezte rikácsolva.. – Én adjak neki kölcsön pénzt? Hát megőrültél? – Hirtelen megállt, és szemüvege fölött dühösen a nőre meredt. – Én?! – és cibálni kezdte saját mellén a kabátot. – Annak a szemétnek? Ennyi pénzt?
 Valósággal tajtékozott, amikor újra megindultak.
 – Nézd ezt az embert – szólt Bálint.
 – Mit nézzek rajta? – kérdezte Bálint barátja.
 – Nézd csak meg! Ez tudniillik épeszű.

Deák Károly

(Megjelent a *Vigilia* c. folyóirat 1980. júniusi számában)